

Makale Künyesi (Araştırma): Karakoç Öztürk, B. (2020). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde somut olmayan kültürel mirasın aktarımı. *Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Dergisi*, 5 (2), 288-312.

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİNDE SOMUT OLMAYAN KÜLTÜREL MİRASIN AKTARIMI

Başak KARAKOÇ ÖZTÜRK¹

ÖZET

Yabancı dil öğretiminde hedef dile yönelik somut olmayan kültürel mirasın ders kitapları yoluyla aktarılmasına ve korunmasına yönelik çabalar oldukça önemlidir. Bu önemden yola çıkarak yapılan araştırmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan farklı seviyelerdeki ders ve çalışma kitaplarını somut olmayan kültürel miras alanlarına yer verme açısından metinler, etkinlikler ve görseller bağlamında değerlendirmektir. Bu kapsamda İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti incelenmiş, nitel araştırma olarak desenlenen çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesinde belirlenen miras alanlarını içeren bir kontrol listesi hazırlanmış, Türkçe öğretim setinin her seviyesindeki ders ve çalışma kitaplarında yer alan metinler, etkinlikler ve görseller kontrol listesinde yer alan somut olmayan kültürel miras alanlarına yer verme düzeyleri açısından değerlendirilmiş ve kontrol listesine işlenmiştir. Verilerin analizinde hem içerik analizi hem de betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırma sonucunda temel düzey olarak kabul edilen A1 seviyesindeki ders ve çalışma kitaplarındaki metinlerin somut olmayan kültürel miras alanlarından sadece “Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Şölenler” alanıyla ilgili metinler olduğu saptanmıştır. A2 düzeyindeki ders kitabında, “Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar”, “Gösteri Sanatları” ve “Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar” alanlarına yönelik metinler bulunduğu ancak çalışma kitabında sadece “Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar” alanıyla ilgili az sayıda metne yer verildiği saptanmıştır. Sonuç olarak A1 düzeyindeki kitaplarda somut olmayan kültürel miras alanlarıyla ilgili toplam 7 metin, A2 düzeyindeki kitaplarda ise 13 metin vardır. Orta düzeydeki kitaplarda ise B1 düzeyinde 11 metin, B2 düzeyinde 7 metin olduğu saptanmıştır. B1 düzeyindeki ders kitabında “Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar”, “Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Şölenler” ve “Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar” alanlarına yönelik metinler bulunurken,

¹ Çukurova Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı,
Doç. Dr. bkarakoc@cu.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-5783-3471>

çalışma kitabında sadece “Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Şölenler” alanıyla ilgili iki metnin olduğu görülmüştür. B2 düzeyindeki ders kitabında ise “Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar”, “Gösteri Sanatları”, “Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar” alanlarına yönelik metinlere yer verildiği, çalışma kitabı incelendiğinde SOKÜM alanlarından sadece “Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar” alanına yönelik metinlerin olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlar temel ve orta seviyedeki kitaplarda somut olmayan kültürel miras alanlarıyla ilgili metin sayısının yeterli olmadığını ortaya koymuştur. Temel ve orta seviyedeki kitaplar etkinlikler açısından incelendiğinde somut olmayan kültürel mirasın tüm alanlarına yönelik etkinliklere yer verilmediği saptanmıştır. İleri seviye olarak nitelendirilen C1 ve üzeri düzey kitaplarda ise somut olmayan kültürel mirasla ilgili metin ve etkinlik sayısının diğer seviyelere göre daha fazla olduğu, özellikle ders kitabında somut olmayan kültürel mirasın tüm alanlarıyla ilgili metinlere yer verildiği saptanmıştır. Görsellere yönelik bulgular incelendiğinde, tüm düzeylerdeki kitaplarda görsellerin somut olmayan kültürel miras içeriğini destekleyecek zenginlikte olmadığı, somut olmayan kültürel mirasla ilgili daha fazla görsele yer verilmesi gerektiği tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Yabancı dil olarak Türkçe, kültürel aktarım, somut olmayan kültürel miras, ders kitapları.

TRANSMISSION OF INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE IN TURKISH EDUCATION AS A FOREIGN LANGUAGE

ABSTRACT

In Turkish education as a foreign language, language learners need to gain cultural competence as well as linguistic competence. Therefore, efforts to transmit and preserve the cultural heritage of the target language through coursebooks are very important in foreign language education. Based on this importance, the aim of this study is to evaluate the different levels of coursebooks and workbooks used in Turkish education as a foreign language in the context of texts, activities, and visuals in terms of including intangible cultural heritage fields. In this context, the Istanbul Turkish for Foreigners CourseBook Set was examined, and the document review method was used in the study, which was designed as qualitative research. A checklist containing the heritage fields identified in the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage was prepared, and the texts, activities, and visuals included in the coursebooks and workbooks at all levels of the Turkish education set were evaluated for the level of inclusion of intangible cultural heritage fields in the checklist and recorded on the checklist. Both content analysis and descriptive analysis were used for data analysis. As a result of the study, it was determined that texts in the A1 level coursebooks and workbooks, accepted as the basic level, are texts only related to the field of “Social Practices, Rituals, Festive Events” among the

intangible cultural heritage fields. In the A2 level coursebook, it was determined that there were texts related to "Oral Traditions and Expressions", "Performing Arts" and "Knowledge and Practices Related to Nature and the Universe" but only a few texts related to the field of "Oral Traditions and Expressions" were included in the workbook. In conclusion, there were 7 texts in A1 level books and 13 texts in A2 level books related to the intangible cultural heritage fields. In the intermediate level books, there were 11 texts in B1 level books and 7 texts in B2 level books. In the B1 level textbook, there are texts for "Oral Traditions and Expressions", "Social Practices, Rituals, Feasts" and "Knowledge and Practices Related to Nature and Universe", while it was observed the workbook contains only two texts related to "Social Practices, Rituals, Feasts". In the textbook at B2 level, it was determined that the texts related to "Oral Traditions and Expressions", "Performing Arts", "Knowledge and Practices Related to Nature and Universe" were included, and when the workbook was examined, it was determined that there were only texts related to the "Oral Traditions and Narratives" field from SOKÜM. These results show that the number of texts related to the intangible cultural heritage fields in the basic and intermediate level books is not sufficient. When the basic and intermediate books were examined in terms of activities, it was determined that activities related to all intangible cultural heritage fields were not included. On the other hand, it was determined that the number of texts and activities related to intangible cultural heritage was higher in the C1 and higher level books, which are defined as advanced level, compared to the other levels, and especially the coursebook included the texts related to all intangible cultural heritage fields. When the findings of the visuals were examined, it was revealed that the visuals were not rich enough to support the intangible cultural heritage content and that more visuals related to the intangible cultural heritage should be included in books at all levels.

Keywords: Turkish education as a foreign language, cultural transmission, intangible cultural heritage, coursebooks.

GİRİŞ

Yabancı dil öğretiminde temel dil becerilerinin geliştirilmesi, dilin doğasının keşfedilmesi ve o dilde etkili bir şekilde iletişim kurulabilmesi en önemli amaçlardır. Bu amaçlara ulaşabilmek için yabancı dil öğretimini kültürel öğelerle desteklemek gerekmektedir. Kültürel bağlama uygun olmadan yapılan bir dil öğretimi hem temel dil becerilerini hem de hedef dilin söz varlığını yetkin bir şekilde kullanmayı zorlaştırmaktadır. Peck'e (1998, s. 1) göre dilsiz bir kültür ve aynı şekilde kültürsüz bir dil düşünülemez; yabancı dil eğitimi, hedef kültüre yönelik çalışmalar olmadan, kusurlu ve eksik olacaktır.

Kültür insanların yaşamlarını sürdürdüğü ve birbirleriyle etkileşim içinde oldukları bağlamdır, aynı zamanda kültür insanları bir toplumda birbirine bağlayan yapıştırıcı gibidir (Brown, 1994). Kültür toplumun bir üyesi olarak insanın öğrenip edindiği bilgi, sanat, gelenek-görenek ve benzeri yetenek, beceri ve alışkanlıkları içine alan karmaşık bir bütündür (Güvenç, 2002, s. 54). Kültürün dille ilişkisi varlık gösterme ve varlığını sürdürme açısından önem arz etmektedir. Dil bir yönüyle kültürün yaşatılmasına olanak verirken, bir yönüyle de onun gelecek kuşaklara aktarılmasında araç olarak kullanılmaktadır. Bu bağlamda Mitchell & Myles (2004) dil ve kültürün birbirinden ayrılmadığını, her birinin diğerinin gelişimine destek verdiğini belirtmiştir. Her dilde kavramlar dokusu bulunduğu ve her dil insanlığın bir bölümünün tasarlama biçimini ele aldığından, kısacası her dil özel bir dünya görüşünün yankısı olduğundan, yabancı bir dilin öğrenilmesi de insana yeni bir görüş kazandırır, görüş açılarını çoğaltır (Akarsu, 1998, s. 64). Bu açıdan yabancı bir dili öğrenmek bir dünyayı, yabancı bir kültürü de anlamak, tanımak demektir (Tapan, 1995, s. 156). Bu bağlamda öğrenmekte oldukları dilin kültürü hakkında yeterince bilgi sahibi olan bireylerin, hedef dilde iletişim kurduklarında kendilerini daha iyi ifade edebilmeleri ve olabilecek yanlış anlaşılmalara önüne geçebilmeleri, hedef dile ve kültürüne yönelik edindikleri bilgileri kullanarak daha etkili bir iletişim kurabilmeleri mümkün olacaktır.

Avrupa Ortak Başvuru Metni yabancı dil öğretiminde dikkate alınan rehber niteliğindeki metindir. Bu metinde dil öğretiminin nasıl yapılacağı çeşitli yönlerden açıklanırken, kültürel öğelerin dil öğretimindeki önemine de değinilmektedir. Bu bağlamda Avrupa Ortak Başvuru Metninde belirlenen temel ilkelere biri şudur, s. Avrupa'daki dil ve kültür çeşitliliği, korunması ve geliştirilmesi gereken ortak ve değerli bir hazinedir; bu dil ve kültür çeşitliliğinin, bir engel olmaktan çıkıp, karşılıklı anlaşmayı sağlayabilecek zenginleştirici bir kaynak hâline getirilmesi, eğitim alanında çok çaba gerektirir (Telc, 2013, s. 12). Bu ilkeyle ve diğer ülkelerdeki yaşam tarzlarının, düşünce yapılarının ve kültürel mirasların daha iyi ve derinlemesine anlaşılmasının belirttiği amaçlarla yabancı dil öğretiminde kültür çeşitliliğinin ve kültür aktarımının altı çizilmiştir.

Hedef dilin kültürel değerlerinin öğretim sürecine dâhil edilmesini ve kültürel içeriğin vurgulanmasını gerektiren alanlarda biri yabancı dil olarak Türkçe öğretimidir ve bu alanda kültürel öğelerin etkili bir şekilde aktarılmasında ders kitaplarının önemli bir rolü vardır. Ders kitaplarının kültür aktarımına nasıl bir bakış açısıyla yer verdiği dil öğrencisinin hedef dilin doğasını keşfetmesini zorlaştıracak veya kolaylaştıracaktır. Bu bağlamda ders kitaplarında

temel dil becerilerinin bildirişim amacıyla kullanılması için yapılan çalışmaların yanı sıra hedef kültürü öğretmek için nesilden nesile aktarılan sözlü geleneklere, bilgilere, becerilere, çeşitli uygulamalara, festivallere, ritüellere, gösterilere, sanat kollarına yer verilmesi gerekmektedir. Bütün bu kültürel öğeler son dönemlerde uluslararası bir terim olarak kullanılan somut olmayan kültürel mirasın içinde yer almaktadır ve somut olmayan bu kültürel miras temelde fiziksel bütünlüğü olmayan, bilgi, hatıra ya da duygu gibi dokunamadığımız kültürel mirasın bütünü oluşturmaktadır (Stefano, Davis ve Corsane, 2012, s. 1).

Somut Olmayan Kültürel Miras ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi

Somut olmayan kültürel miras (SOKÜM) terimi, somut kültürel miras çalışmalarının doğal bir sonucu olarak Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü'nün (UNESCO) “kültür varlıklarının korunması” için yürüttüğü programlar sırasında doğmuştur (Oğuz, 2013, s. 59). SOKÜM'ün ne anlama geldiği, nasıl bir içeriğe sahip olduğu, Somut Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi ile ortaya koyulmuştur. Bu sözleşme yaşayan mirasları korumayı hedefleyen uluslararası bir sözleşmedir. Sözleşme kapsamında SOKÜM unsurlarına karşı farkındalığı arttırma, aktarımını sağlama, envanterleme ve yeniden canlandırma büyük önem taşımaktadır (Gürçayır, 2018). Sözleşme'nin 2. maddesinde SOKÜM şu şekilde tanımlanmıştır:

SOKÜM, toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar anlamına gelir. Kuşaktan kuşağa aktarılan bu miras, toplulukların ve grupların çevreleriyle, doğayla ve tarihleriyle etkileşimlerine bağlı olarak yeniden yaratılır, bu onlara kimlik ve devamlılık duygusu verir (UNESCO, 2003). UNESCO'nun 2003 yılında kabul ettiği, Türkiye'nin 2006 yılında taraf olduğu Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi bir toplumun kendi kültürel kimliğinin bir parçası olarak gördüğü ve kuşaktan kuşağa aktarmak suretiyle günümüze kadar getirdiği somut olmayan kültürel miraslarını korumasına ve gelecek kuşaklara aktarmasına katkı sağlayacak yol, yöntem ve imkânları tanımlamaktadır (Oğuz, 2009, s. 8). Bu açıdan sözleşme SOKÜM'ün varlığının sürdürülebilmesinde, devamlılığının sağlanmasında ve gelecek nesillerin bilinçlendirilmesinde oldukça önemli bir rol üstlenmektedir. Çünkü küresel olgular tarafından hızla yok edilip tüketilen ve yeni kuşaklar

tarafından sahip çıkılmayan bir miras, eski binalar gibi kendi kendine yıkılıp yok olacaktır (Ekici, 2004, s. 10).

Sözleşmede SOKÜM'e yönelik bilincin yükseltilmesi için eğitim alanında önlemlerin alınması vurgulanmış; eğitici, duyarlılığı artırıcı ve bilgilendirici programların düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu bağlamda Aral'ın (2018) vurguladığı gibi sözleşmenin eğitimle ilgili maddesinde mirasın tanınması ve buna saygı duyulması, mirasa yönelik tehditler konusunda kamuoyunun bilgilendirilmesine yönelik eğitim verilmesi konularına dikkat çekilmiştir. SOKÜM'ün tanınması ve aktarılabilmesinin en önemli yollarından biri dil eğitimidir. Sözleşme kapsamında dilin önemini vurgulamak isteyen Smeets (2004) şunları söylemiştir: "SOKÜM'e hangi boyutların dâhil edileceği sorulduğunda insanlar neredeyse hiç görüş ayrılığına düşmeden, müzik ve dansın yanında dilden bahseder. Sözleşmede mirasın gelecek nesillere aktarılması gereklidir. Dil de nesilden nesile aktarılır, yeniden üretilir, bilgi ve becerilerin varoluşuna dayanır. Başka ifadeyle, diller; bireyler ve grupların kimliklerinde önemli rol oynarlar."

Dil öğreticileri kültür aktarımı yaparak öğrencileri hedef kültürel ilgili bilgilendirmenin yanı sıra hedef dilin öğrenilmesini daha güdüleyici bir duruma dönüştürebilirler (Byram ve Risager, 1999, s. 100). Dil öğretim sınıflarında kültür öğelerinin aktarılmasında üzerinde durulması gereken konulardan biri, öğretmenlerin ders kitaplarını seçerken kültürel öğelerin başarılı bir şekilde aktarılıp aktarılmadığını iyi bir şekilde incelemeleridir (Dunnett, Dubin ve Lezberg, 1986, s. 157-160). Bu bağlamda yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de ders kitapları yoluyla dil bilgisi kurallarını öğretmenin ve temel dil becerilerini geliştirmenin ötesinde toplumun kültürü hakkındaki bilgi, beceri ve uygulamaların aktarılması gerekmektedir. Böylece hedef dilin yapısal özelliklerinin yanı sıra farklı bağlamlarda kazandığı farklı anlamların algılanması ve yorumlanması mümkün olacaktır.

Ders kitaplarında kültür aktarımına hizmet eden en temel araçlar metinlerdir. Bunun yanı sıra metnin içeriğiyle etkinlikler ve görseller de kültürel öğelerin aktarılmasına katkı sağlamaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi kitapları Avrupa Ortak Başvuru Metni doğrultusunda temel, orta ve ileri seviye olmak üzere hazırlanmıştır. Bu bağlamda A1, A2 temel seviyeyi; B1, B2 orta seviyeyi; C1, C2 ise ileri seviyeyi temsil etmektedir. Bu seviyelerdeki ders kitaplarıyla Türkçe öğrenenlerin öncelikle dört temel dil becerisiyle iletişim kurabilmelerini sağlamak hedeflenmektedir. Bununla birlikte çeşitli kültürel öğelerin aktarılması ve belirli bir kültürel yetkinliğin

kazandırılması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda ders kitapları hazırlanırken kültür aktarımının göz ardı edilemeyecek gücünün dikkate alınması, yabancı dil olarak Türkçe öğretim sürecinde kültürel öğelere nasıl ve ne kadar yer verileceğinin özenle planlanması beklenmektedir. Dolayısıyla yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde ders kitapları yoluyla aktarılan SOKÜM alanlarının neler olduğu ve bu alanların hangi kültürel öğeleri barındırdığı, bu alanlara ve kültürel öğelere ne kadar yer verildiğini değerlendirmek oldukça önem taşımaktadır.

Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesinde SOKÜM alanları belirlenmiş ve bu alanların içinde barındırdığı kültürel öğeler şu şekilde ifade edilmiştir:

a) SOKÜM'ün aktarılmasında taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar; destanlar, efsaneler, mitler, halk hikâyeleri, atasözleri, deyimler, masallar, fıkralar, menkıbeler, küfürler, argo sözler, ninniler, maniler, türküler, ağıtlar, ilahiler, bilmece, vb.

b) Gösteri sanatları; karagöz, meddah, kukla, halk tiyatrosu, aşık fasılları, zikir, semah, sema, aşık atışması, köy seyirlik oyunları, ortaoyunu, pantomim, halk oyunları, zeybek, horon, halk çalgıcılığı, vb.

c) Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler; nişan, düğün, doğum, nevruz, hidrellez, diş hediği, sünnet töreni, hacca gitme, kına gecesi, askere uğurlama, kandil, kan davası, bilek güreşi, deve güreşi, nazar, vb.

d) Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar; geleneksel yemekler, halk hekimliği, halk takvimi, halk meteorolojisi, melek, şeytan, cin, peri, Hızır, kıyamet alametleri, kupa çekme, imece, vb.

e) El sanatları geleneği; dokumacılık, nazar boncuğu, telkâri, bakırcılık, halk mimarisi, demircilik, kalaycılık, yorgancılık, çimcilik, ebruculuk, kına, sürme, rastık, dövme, takı, halhal, kemer, vb. (Oğuz, 2013).

Sözleşmede belirlenen ve yukarıda ifade edilen SOKÜM'ün alanlarına ve alt öğelerine yabancı dil olarak Türkçe öğretim kitaplarının hangi seviyesinde, ne kadar yer verildiğinin tespitiyle ders kitaplarının bu açıdan değerlendirilebileceği ve yapılacak düzenlemelerin belirlenebileceği düşüncesi yapılan araştırmanın gerekçesini oluşturmuştur. Bunun yanı sıra yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının kültür aktarımı açısından incelendiği sınırlı sayıda araştırma (Okur ve Yamaç, 2013; Ökten ve

Kavanoz, 2014; Akcaoğlu, 2017; Güven, 2018; Ördek, 2019) yapıldığı saptanmış, bu araştırmalarda da İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setinin sözleşmede belirlenen SOKÜM alanları dikkate alınarak incelenmediği, kültürel aktarımın varlığının bu kategoriler kapsamında analiz edilmediği görülmüştür. Bu bağlamda yapılan araştırma, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setinin SOKÜM alanlarına göre analiz edildiği ilk çalışmalarındandır. Bu önemden yola çıkarak yapılan araştırmanın amacı, yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setinin tüm seviyelerdeki ders ve çalışma kitaplarını SOKÜM alanlarına yer verme açısından metinler, etkinlikler ve görseller bağlamında değerlendirmektir. Bu amaç doğrultusunda belirlenen araştırma soruları şunlardır:

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setinin A1, A2, B1, B2 ve C1 seviyesindeki ders ve çalışma kitaplarında yer alan metinlerin, etkinliklerin ve görsellerin SOKÜM alanlarıyla ilişkisi ne düzeydedir?

Tüm seviyelerdeki ders ve çalışma kitaplarında yer alan metinlerin, etkinliklerin ve görsellerin SOKÜM alanlarına dağılımı nasıldır?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma nitel araştırma olarak desenlenmiş, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 181). Doküman analizi basılı ve elektronik dokümanları incelemek veya değerlendirmek için sistematik bir süreçtir. Bir çalışmanın parçası olarak değerlendirme için kullanılacak dokümanlar çok çeşitlidir. Bu dokümanlar reklamları, ajandaları, toplantı tutanaklarını, kılavuzları, kitapları, broşürleri, günlükleri, dergileri, gazeteleri, haritaları, etkinlik programlarını, günlükleri, mektupları, başvuru formlarını ve özetleri; radyo ve televizyon programı senaryolarını, kurumsal raporları, anket verilerini içerebilir (Bowen, 2009, s. 27).

Bu araştırmada bir Türkçe öğretim setindeki kitaplar veri sağlamada kullanılacak dokümanlar olduğu için doküman analizi yöntemi benimsenmiştir.

Çalışma Grubundaki Dokümanlar

Araştırmanın çalışma grubunu İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setinin tüm dil seviyeleri için hazırlanan ders ve çalışma kitapları oluşturmaktadır. Söz konusu kitaplardaki metinler, etkinlikler ve görseller SOKÜM alanlarına yer verme nitelikleri açısından incelenmiş, değerlendirilen ders ve çalışma kitaplarına ilişkin bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur:

Tablo 1. Değerlendirilen İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Seti Ders ve Çalışma Kitaplarına Yönelik Bilgiler

KİTAP ADI	YAYIN YILI	BASIM	DÜZEY
A1 düzeyi ders kitabı	2018	24. Baskı	Temel
A1 düzeyi çalışma kitabı	2018	24. Baskı	Temel
A2 düzeyi ders kitabı	2016	10. Baskı	Temel
A2 düzeyi çalışma kitabı	2014	5. Baskı	Temel
B1 düzeyi ders kitabı	2018	13. Baskı	Orta
B1 düzeyi çalışma kitabı	2018	13. Baskı	Orta
B2 düzeyi ders kitabı	2018	11. Baskı	Orta
B2 düzeyi çalışma kitabı	2018	11. Baskı	Orta
C1 düzeyi ders kitabı	2019	10. Baskı	İleri
C1 düzeyi çalışma kitabı	2019	10. Baskı	İleri

Verilerin Toplanması ve Analiz Edilmesi

Araştırma verileri, araştırma soruları doğrultusunda gerekli dokümanların incelenmesiyle toplanmıştır. Bu amaçla SOKÜM’ün beş alanını içeren bir kontrol listesi hazırlanmıştır. Brown’a (1994) göre kültürel unsurların kapsamı ve özellikleri, genellikle kontrol listeleri kullanılarak değerlendirilmektedir. Kültür ve/veya kültürlerarası iletişim bir kontrol listesinin değerlendirme amaçlı kategorileri arasında yer alan öğelerdendir (Akt. Ökten ve Kavanoz, 2014, s. 850-851). İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setinin tüm seviyelerdeki ders ve çalışma kitaplarında yer alan metinler, etkinlikler ve görseller kontrol listesinde yer alan SOKÜM alanlarına yer verme düzeyleri açısından değerlendirilmiş ve tespit edilen bulgular kontrol listesine işlenmiştir. Bu bağlamda örneğin A1 seviyesindeki kitaplarda yer alan her bir metinde, etkinlikte ve görselde hangi SOKÜM alanına kaç kez yer verildiği saptanmış, bu tespit diğer dil seviyesindeki kitaplar için de yapılmıştır. Metinler, etkinlikler ve görsellerin SOKÜM alanları çerçevesindeki dağılımları her ders kitabı ve çalışma kitabına yönelik olarak ayrı ayrı belirlenmiş ve bulgular tabloleştirilmiştir. Verilerin sayısallaştırılması ve tabloleştirilmesiyle birlikte metinlerin, etkinliklerin ve görsellerin ilgili olduğu SOKÜM alanına ve bu alanın alt öğelerinden hangisine yönelik olduğuna dair notlar alınmış, daha sonra elde edilen veriler

betimlenmiştir. Dolayısıyla verilerin analizinde hem içerik analizi hem de betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırmanın güvenilirliğini arttırmak amacıyla araştırmacı tarafından içerik analizi yapılan veriler başka bir alan uzmanı tarafından da analiz edilmiştir. Verilerin hangi SOKÜM alanına yönelik olduğuna dair farklılıklar üzerinde tartışılarak fikir birliğine varılmış ve bulgulara son şekli verilmiştir.

BULGULAR

İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Öğretim Setinin tüm seviyelerdeki ders ve çalışma kitaplarında yer alan metinler, etkinlikler ve görseller SOKÜM alanlarıyla ilişkileri açısından incelenmiş, elde edilen bulgular tablolar hâlinde sunulmuştur.

Tablo 2. A1 Düzeyi Ders ve Çalışma Kitaplarındaki SOKÜM Alanlarına Yönelik Bulgular

SOKÜM ALANLARI	Metin Sayısı		Etkinlik Sayısı		Görsel Sayısı	
	A1(DK)	A1(ÇK)	A1(DK)	A1(ÇK)	A1(DK)	A1(ÇK)
Sözlü	-	-	-	-	-	-
Gelenekler ve Anlatımlar	-	-	-	-	-	-
Gösteri Sanatları	-	-	-	-	-	-
Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Şölenler	6	1	4	2	15	2
Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar	-	-	-	-	-	-
El Sanatları Geleneği	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	6	1	4	2	15	2

A1 seviyesindeki ders kitabında bulunan metinler incelendiğinde, SOKÜM alanlarından sadece “Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Şölenler” alanıyla ilgili metinlere yer verildiği saptanmıştır. Ders kitabında SOKÜM’ün diğer alanlarına yönelik başka bir metin bulunmadığı görülmüştür. “Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Şölenler”e yönelik metinlerinden biri dini ve milli bayramlarla ilgili, diğeri ise Hıdrellez ile ilgilidir. Dini ve milli bayramlar hakkında bilgi verilen metinde bu bayramların nasıl kutlandığı anlatılmış; büyüklerinin elini öpen bir çocuk, tören alanı, folklor oyunu ve bayramda yapılacak ikramlıklara dair görsellere yer verilmiştir. Metinle ilgili bir etkinlikte insanların bu bayramlarda neler yaptıkları ve bayramlar arasındaki farklar sorulmuştur. Ayrıca kitapta “İlginç

Festivaller” başlığı altında Hidrellez kutlamalarından bahsedilmiştir. Bu bağlamda ateş üzerinden atlayan bir insan ve onu izleyenlerden oluşan bir görsele, festivallerle ilgili soruların olduğu bir etkinliğe yer verilmiştir. Ders kitabındaki bir diğer etkinlik ise bayram, düğün, hastalık, anneler günü, yeni yıl ve doğum günleriyle ilgili görsellerin verildiği ve bu günlerde söylenecek sözlerin eşleştirildiği bir etkinliktir. Bununla birlikte bazı özel günlere yönelik dört kısa metne, bu metinlerle ilgili görsellere ve metinlerde hangi soruların cevaplarının olduğuna dair bir etkinliğe de yer verilmiştir.

A1 düzeyindeki çalışma kitabı incelendiğinde ders kitabına benzer nitelikte sadece “Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Şöenler” alanıyla ilgili, “23 Nisan” başlıklı Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramına yönelik bir metne yer verildiği, metinle ilgili iki etkinliğin ve iki görselin de paylaşıldığı saptanmıştır. Etkinliklerden biri metinle ilgili soruların cevaplanması, diğeri metindeki olayların kronolojik olarak sıralanmasına yöneliktir. Görseller ise tören alanı ve törende gösteri yapan çocukları yansıtmaktadır.

Tablo 3. A2 Düzeyi Ders ve Çalışma Kitaplarındaki SOKÜM Alanlarına Yönelik Bulgular

SOKÜM ALANLARI	Metin Sayısı		Etkinlik Sayısı		Görsel Sayısı	
	A2(DK)	A2(ÇK)	A2(DK)	A2(ÇK)	A2(DK)	A2(ÇK)
Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar	4	2	7	5	12	9
Gösteri Sanatları	2	-	-	-	2	-
Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Şöenler	-	-	-	-	-	-
Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar	5	-	9	3	6	2
El Sanatları Geleneği	-	-	-	-	-	-
TOPLAM	11	2	16	8	20	11

A2 düzeyindeki ders kitabında, SOKÜM alanlarından “Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar”, “Gösteri Sanatları” ve “Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar” alanlarıyla ilgili metinlerin bulunduğu; diğer alanlara yönelik metin bulunmadığı saptanmıştır.

“Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar” alanı kapsamında masal, efsane ve fıkra türlerinde olmak üzere dört metne yer verildiği

görülmüştür. Okuma metni olarak bir Keloğlan masalına ve görseline yer verilmiş, metinle ilgili okuduğunu anlama sorularından oluşan bir etkinlik tasarlanmıştır. Bunun yanı sıra İstanbul’la ilgili bir efsaneye ve efsaneyle ilgili dinlediğini anlamaya yönelik sorulardan oluşan bir etkinliğe yer verilmiştir. Efsane İstanbul’la ilgili olduğu için bir de görsel kullanılmıştır. Ayrıca Gelin Kayası’nı anlatan bir efsaneye ve bir Nasreddin Hoca fıkrasına yer verilmiş, efsaneye yönelik bir görsel ve bir etkinlikle okuduğunu anlamaya katkı sağlamak amaçlanmıştır. Fıkraya yönelik soruların metne göre cevaplanması istenmiş ve bir görsel de kullanılmıştır. Bir ünitenin tanıtımında ise Nasreddin Hoca ve Keloğlan görsellerine yer verilmiş, bir yazma etkinliğinde Nasreddin Hoca görseli kullanılmıştır.

A2 düzeyindeki ders kitabında “Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar” alanı kapsamında atasözleriyle ilgili bir etkinlik olarak atasözlerinin görsellerle eşleştirilmesi istenmiştir. Bu kapsamda kitapta beş görsele yer verilmiştir. “Gösteri Sanatları” alanına yönelik olarak ise iki metin ve iki görselin olduğu saptanmıştır. Geleneksel Oyunlar başlıklı Karagöz ve Hacivat’la ilgili bir metne ve bir görsele yer verilmiştir. Metinde Karagöz’ün ülkemizde eski ve önemli bir gölge oyunu olduğu, kuklaların nasıl yapıldığı ve perdede nasıl oynatıldığı anlatılmıştır. Halk Oyunları başlığı altında da zeybek oyunuyla ilgili bir metne ve bir görsele yer verilmiştir. Metinde zeybeğin Batı Anadolu’da oynanan bir oyun olduğu belirtilmiş, nasıl oynanacağı hakkında bilgi verilmiştir. SOKÜM alanlarından “Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar” alanıyla ilgili olarak kitapta bazı geleneksel yemeklere değinilmiştir. Örneğin şiş kebabın nasıl yapıldığını anlatan bir okuma metni, etkinlik olarak bu metinle ilgili dört soru ve bir de görsele yer verilmiştir. Bununla birlikte bir menü hazırlanmış, bu menüde Adana kebab, Urfa kebab, baklava ve Türk kahvesi gibi geleneksel yemeklere ve içeceklerle yer verilmiş; başka bir okuma metninde de baklava ve kadayıfı değinilmiştir. Ders kitabında Kahve Dünyası başlığı altında Türk kahvesinin anlatıldığı bir metin ve bir etkinlik de bulunmaktadır. Ayrıca geleneksel yemeklerle ilgili bir dinleme metni ve bu metne yönelik üç etkinliğe yer verilmiş, sözü edilen geleneksel yemeklerle ilgili beş görsel paylaşılmıştır. Tablo 3’te görüldüğü gibi A2 düzeyi çalışma kitabında, sadece “Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar” alanıyla ilgili iki metin bulunmaktadır. Bu bağlamda bir masala ve masalla ilgili bir görsele yer verilmiş, masalın içeriğiyle ilgili soruların cevaplanmasına yönelik bir etkinlik kullanılmıştır. Bunun yanı sıra fıkra türünde bir metne ve etkinlik olarak fıkra ile ilgili sorulara yer verilmiş, ayrıca bir halk hikâyesiyle ilgili metin tamamlama etkinliği hazırlanmıştır. Başka bir etkinlikte, verilen tablodaki harflerden Nasreddin Hoca, Keloğlan, fıkra, masal gibi sözcüklerin bulunması istenmiştir. Bir

diğer etkinlikte de atasözlerine ve atasözleriyle ilgili görsellere yer verilmiş, atasözlerinin görsellerle eşleştirilmesi istenmiştir. Çalışma kitabında “Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar” alanına yönelik olarak geleneksel bir yemeğin tarifi bazı bölümler boş bırakılarak verilmiş, yemekle ilgili bir görsel paylaşılmıştır. Başka bir etkinlikte geleneksel yemek ve içeceklerle yer verilmiş, Türk kahvesinden ve pişirilmesinden bahsedilmiş, bunları resmeden bir de görsel paylaşılmıştır.

Tablo 4. B1 Düzeyi Ders ve Çalışma Kitaplarındaki SOKÜM Alanlarına Yönelik Bulgular

SOKÜM ALANLARI	Metin Sayısı		Etkinlik Sayısı		Görsel Sayısı	
	B1(DK)	B1(ÇK)	B1(DK)	B1(ÇK)	B1(DK)	B1(ÇK)
Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar	2	-	8	5	1	-
Gösteri Sanatları	-	-	-	-	-	-
Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Şölenler	5	2	4	2	7	-
Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar	2	-	4	-	5	-
El Sanatları Geleneği	-	-	-	1	-	4
TOPLAM	9	2	16	8	13	4

Tablo 4’te görüldüğü gibi B1 düzeyindeki ders kitabında “Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar”, “Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Şölenler” ve “Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar” alanlarına yönelik metinler bulunmaktadır. Etkinlikler de bu alanlarla ilgili olarak tasarlanmıştır. Kitaplarda “Gösteri Sanatları” ve “El Sanatları Geleneği” ile ilgili herhangi bir metne ise yer verilmediği saptanmıştır.

“Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar” alanı kapsamında ders kitabında bir Nasreddin Hoca fıkrasına ve Türkçenin yapısının anlatıldığı bir metne yer verilmiş, bu metinle ilgili üç etkinlik hazırlanmış, bir de görsel paylaşılmıştır. Bu alanla ilgili olarak değerlendirilen üç farklı etkinlikten birinde verilen bazı deyimlerin eş anlamlılarıyla eşleştirilmesi, diğer iki etkinlikte çeşitli deyimlerin ve atasözlerinin anlamlarıyla eşleştirilmesi istenmiştir. Bunların yanı sıra etkinlik yarım bırakılan cümlelerin uygun deyimlerle tamamlanmasına

yöneliktir. Bir etkinlikte de bazı deyimlerin anlamlarının açıklanması istenmiştir.

“Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Şölenler” alanıyla ilgili Hamam Merakı başlığı altında Osmanlı’da hamam kültürüne yönelik bir metne ve metnin içeriğiyle ilgili doğru ve yanlışların bulunabileceği bir etkinliğe yer verilmiştir. Ayrıca metnin ilgili olarak hamam, kurna ve nalin görselleri de paylaşılmıştır. Bu alanla ilgili başka bir metinde Türkler için kırk sayısının önemi anlatılmış, bu içeriğe uygun bir görsele yer verilmiştir. Yine bu alana yönelik bir metinde Türk aile yapısı hakkında bilgiler verilmiştir. Kitapta bu metinle ilgili soruların cevaplanmasını istendiği bir etkinlik ile metinde geçen bazı kelime ve kelime gruplarının açıklanmasının istendiği başka bir etkinlik bulunmaktadır. Ayrıca metnin içeriğine uygun iki görsel paylaşılmıştır. Kitapta yer alan bir dinleme metninde ise komşuluk ilişkilerinin öneminden bahsedilmiş, bu metnin içeriğiyle ilgili cümlelerden oluşan bir etkinliğe yer verilmiştir. Kitapta Türk toplumunda misafir ağırlama geleneğini, misafirlere ikram edilen Türk kahvesini ve lokumu anlatan bir metin ve bu metinle ilgili soruların cevaplanmasına yönelik bir etkinlik ve bir görsel de bulunmaktadır. “Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar” alanına yönelik olarak ise iki dinleme metnine yer verilmiştir. Metinlerinden biri Türklerin bazı yerel lezzetleri ile geleneksel bazı uygulamaları hakkındadır ve bu metinle ilgili bir de etkinlik tasarlanmıştır. Diğer metninde ise Türk kültüründeki batıl inançlardan bahsedilmiş, metnin içeriğiyle ilgili etkinliklere ve görsellere yer verilmiştir.

B1 seviyesindeki çalışma kitabında sadece “Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Şölenler” alanına yönelik iki metin yer alırken, en fazla “Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar” alanıyla ilgili etkinliğe yer verildiği saptanmıştır. Bu alana yönelik bir etkinlikte verilen atasözlerinin anlamlarıyla eşleştirilmesi beklenirken, başka bir etkinlikte okuma metninde geçen bazı deyimlerin anlamının açıklanması istenmiştir. Bir okuma metnine yönelik etkinlik, metinde geçen bazı kelime ve kelime gruplarının anlamlarının bulunması ve cümle içinde kullanılmasına yönelik olarak hazırlanmışken, bir diğer etkinlikte çeşitli deyimlerin cümlelerdeki uygun boşluklara yerleştirilmesi istenmiştir. Benzer şekilde hazırlanan başka bir etkinlik de verilen deyimlerin ve atasözlerinin anlamlarıyla eşleştirilmesine yöneliktir. Çalışma kitabında “Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Şölenler” alanına hitap eden içerikte iki okuma metni bulunmaktadır. Bunlardan biri eskiden yaşanan bayram ritüellerinden, diğeri ise eski komşuluk ilişkilerinden bahsetmektedir. Bu metinlere yönelik birer etkinlikte metinlerin içeriğiyle ilgili bazı cümlelere yer verilmiş, doğru

veya yanlış olup olmadıkları sorulmuştur. Bununla birlikte çalışma kitabında ders kitabında yer verilmeyen “El Sanatları Geleneği” alanına yer verilmiş, bir etkinlik ve çeşitli görseller kullanılmıştır. “El Sanatları Geleneği” alanıyla ilgili olarak kaşıkçı, nalbant, çömlekçi, kalaycı gibi mesleklerin fotoğraflarıyla eşleştirilmesi istenmiştir.

Tablo 5. B2 Düzeyi Ders ve Çalışma Kitaplarındaki SOKÜM Alanlarına Yönelik Bulgular

SOKÜM ALANLARI	Metin Sayısı		Etkinlik Sayısı		Görsel Sayısı	
	B2(DK)	B2(ÇK)	B2(DK)	B2(ÇK)	B2(DK)	B2(ÇK)
Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar	3	2	3	6	8	1
Gösteri Sanatları	1	-	4	-	2	-
Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Şölenler	-	-	-	-	-	-
Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar	1	-	-	-	1	-
El Sanatları Geleneği	-	-	1	-	2	-
TOPLAM	5	2	8	6	13	1

B2 düzeyindeki ders kitabı incelendiğinde SOKÜM alanlarından “Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar”, “Gösteri Sanatları”, “Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar” alanlarına yönelik metinlere yer verildiği saptanmıştır. Ders kitabında “El Sanatları Geleneği” alanına yönelik metin bulunmazken bu alanla ilgili bir etkinliğe yer verildiği tespit edilmiştir.

Ders kitabında “Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar” alanıyla ilgili efsane türünde bir okuma metnine yer verilmiş, metinde peri bacalarının efsanesi anlatılmış, metnin içeriğiyle ilgili bir görsel de paylaşılmıştır. Bu metne yönelik olarak tasarlanan bir etkinlikte metinle ilgili soruların cevaplanması istenmiştir. Başka bir etkinlikte ise metinde geçen “gönlünü hoş tutmak” deyiminin anlamı sorulmuştur. Bununla birlikte ders kitabında “Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar” alanına yönelik dinleme metni olarak bir hikâyeye yer verilmiş ve hikâyenin içeriği ile ilgili iki görsel paylaşılmış, bir Nasreddin Hoca fıkrasına ve görseline de yer verilmiştir. Yine “Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar” alanı kapsamında çeşitli bilmeceler ve görseller verilmiş, bilmecelerin görsellerle eşleştirilmesi istenmiştir.

Ders kitabının Kültürden Kültüre bölümünde “Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar” alanıyla ilgili halk hekimliği ve tedavi yöntemlerine dair bir metin yer almaktadır. Müzikle tedavi başlığı altında II. Beyazıt Külliyesi’nin içindeki şifahaneden bahsedilmektedir. Bu hastanedeki müzikle hasta tedavisinden, tedavide yalnız müzikten değil, su sesi ve güzel kokulardan da yararlandığı anlatılmaktadır. Ayrıca metne yönelik bir görsel de bulunmaktadır. Bir başka Kültürden Kültüre bölümünde ise “El Sanatları Geleneği” alanıyla ilgili olarak bazı ülkelerin geleneksel kıyafetlerine yer verilmiş, bu görsellerdeki kıyafetlerin ülkelerle eşleştirilmesi istenmiştir. Ülkemize yönelik geleneksel kıyafetlerden biri görseller arasında bulunmaktadır. Aynı görsele dördüncü ünitenin tanıtımında da yer verilmiştir. Bununla birlikte ders kitabındaki bir ünitenin tanıtım görselleri içinde Karagöz ve Hacivat görselinin bulunduğu saptanmıştır. Bu ünite “Gösteri Sanatları” alanına yönelik bir dinleme metni olarak Karagöz ve Hacivat metnine yer verilmiş, metinle ilgili Karagöz ve Hacivat görseli kullanılmış ve dort etkinliğe yer verilmiştir.

B2 düzeyindeki çalışma kitabı incelendiğinde SOKÜM alanlarından sadece “Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar” alanına yönelik metinlerin ve etkinliklerin bulunduğu saptanmıştır. Kitapta okuma metni olarak bir fıkraya yer verilmiş, başka bir metinde Nemrut’la ilgili bir efsane paylaşılmıştır. Ayrıca bu metinle ilgili bir Nemrut görseli sunulmuş, metinde geçen bazı kelimelerin eş anlamlılarıyla eşleştirilmesi ve cümlede kullanılmasına yönelik iki etkinliğe ve metnin içeriğiyle ilgili doğru-yanlış cümlelerinin bulunmasına yönelik bir etkinliğe yer verilmiştir. Bunun yanı sıra bir etkinliğin deyimlerin anlamlarının yazılmasına yönelik olduğu, bir etkinliğin verilen atasözlerinin anlamlarının öğrenilmesiyle ilgili olduğu, başka bir etkinliğin ise verilen atasözlerinin anlamlarıyla eşleştirilmesi için hazırlandığı saptanmıştır.

Tablo 6. C1 Düzeyi Ders ve Çalışma Kitaplarındaki SOKÜM Alanlarına Yönelik Bulgular

SOKÜM ALANLARI	Metin Sayısı		Etkinlik Sayısı		Görsel Sayısı	
	C1 (DK)	C1 (ÇK)	C1 (DK)	C (ÇK)	C1 (DK)	C1 (ÇK)
Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar	3	8	14	13	1	2
Gösteri Sanatları	2	-	8	-	3	-
Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller,	5	-	-	-	5	-

Şölenler						
Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar	2	-	3	-	-	-
El Sanatları Geleneği	1	-	1	-	4	-
TOPLAM	13	8	26	13	13	2

C1 düzeyi için yazılan yabancılar için Türkçe ders kitabında SOKÜM'ün tüm alanlarıyla ilgili metinlerin bulunduğu saptanmıştır. Tablo 6'da görüldüğü gibi ders kitabında “Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Şölenler” alanına yönelik metin sayısı daha fazladır. Bunu “Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar” alanı izlemektedir.

“Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Şölenler” alanına yönelik olarak ders kitabında bulunan bir metinde çeşitli ülkelerdeki evlilik geleneklerinden bahsedilmiş, Türk kültüründeki kız isteme merasiminde kahve ikram etmenin önemi ve tuzlu kahve yapma geleneği anlatılmış, Türk kahvesine yönelik bir görsele yer verilmiştir. Ayrıca kitapta Türkiye’de Saygı başlıklı bir metne yer verilmiş, bu metinde yaşça küçük olanların büyüklerine saygı ve sevgilerini göstermek için ellerini öpüp alınlarına götürdükleri davranış biçimi anlatılmıştır. Bu davranışı resmeden bir görsel de paylaşılmıştır. Diğer bir metin Uluslararası Antalya Altın Portakal Film Festivali hakkındadır ve metinde festivalin tarihsel süreci anlatılmış, metinle ilgili bir görsele yer verilmiştir. Eski Türk kanunlarından bahsedilen metinde de bir görsel paylaşılmıştır. Bununla birlikte kitapta “Dünya Çocukları Nasıl Oyunlar Oynuyor?” başlıklı bir metin bulunmaktadır. Metinde Türkiye’de bir çocuk oyunu olarak oynanan “Yağ satarım bal satarım” oyununun nasıl oynandığı anlatılmış, oyunu oynayan çocuklardan oluşan bir görsele de yer verilmiştir.

C1 düzeyi için yazılan ders kitabında “Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar” alanı içinde değerlendirilebilecek bir Leyla ve Mecnun hikâyesi bulunmaktadır. Dinleme metni olarak verilen hikâyeye yönelik soruların cevaplandırılması ve boşlukların doldurulmasıyla ilgili üç etkinlik ve bir görsel paylaşılmıştır. Diğer bir dinleme metninde halk hikâyesi olarak bilinen Yusuf ile Züleyha’ya yer verilmiş, bu metinle ilgili üç etkinlik tasarlanmıştır. Bunların yanı sıra kitapta deyim ve atasözleriyle ilgili etkinliklerin de bulunduğu saptanmıştır. Bu etkinliklerden ikisi verilen deyimlerin, biri ise atasözlerinin anlamlarıyla eşleştirilmesidir. Aynı alan içinde değerlendirilebilecek diğer etkinlikler ise verilen atasözlerinin anlamını bulma ve doğrulukları hakkında konuşma, anlamlarının açıklamaları karışık bir şekilde verilmiş olan atasözü ve deyimleri uygun numara ile eşleştirme, “zaman” kavramıyla ilgili bazı Türk

atasözleri hakkındaki düşüncelerini söylemeye yöneliktir. Bununla birlikte kitapta “Aşk Olsun” deyiminin tarihteki ve günümüzdeki anlamlarının anlatıldığı bir metnin olduğu görülmüştür. Dinleme metni olarak ise boşlukların bırakıldığı bir Nasreddin Hoca fıkrasına yer verilmiş, fıkrada boşlukların doldurulması istenmiştir. “Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar” alanı içinde yer alan etkinliklerden biri de argo sözlere yöneliktir. Bu etkinlikte Türkçede bulunan bazı argo kelimeler ve karşılıkları bulunmakta, bunları kullanarak polisiye bir hikâye yazılması istenmektedir.

Ders kitabında “Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar” alanı kapsamında takvimin tarihsel sürecinin anlatıldığı bir dinleme metnine yer verilmiş, bu metinde Türklerin en eski takviminin 12 hayvanlı takvim olduğu anlatılmıştır. Bu metinle ilgili soruların sorulduğu üç etkinlik bulunmaktadır. Bu etkinlikler metnin içeriğiyle ilgili soruları cevaplama, boşluk tamamlama ve doğru-yanlış olan cümleyi bulmadır. Kültürden Kültüre bölümünde de 12 Hayvanlı Türk Takvimi başlıklı bir metin bulunmaktadır. Kitapta “Gösteri Sanatları” alanına yönelik olarak bir ünitenin tanıtım görselleri içerisinde Mevlana’ya yer verilmiş ve sema törenine dair bir görsel paylaşılmıştır. Aynı ünite de bulunan yazma becerisine yönelik bölümde de Mevlana’nın aşk tanımının bulunduğu bir metin ve sema törenine ait bir görsel bulunmaktadır. Etkinlik olarak ise öğrencilerden bu tanımdan ne anladıklarını yazmaları istenmiştir. Bir dinleme metninin de Mevlana ile Şems’i anlattığı saptanmış, bu metinle ilgili altı etkinliğe yer verildiği görülmüştür. Başka bir etkinlikte de Mevlana’nın bir sözüne yer verilmiş, sözün içeriğindeki bazı düşüncelerin açıklanması istenmiştir. Ders kitabında “El Sanatları Geleneği” alanına yönelik olarak bir okuma metni yer almaktadır. Türk Süsleme Sanatları başlığı altındaki bu metinde ebru, tezhip, hat ve minyatür sanatları anlatılmış, metnin içeriğiyle ilgili doğru ve yanlış cümleleri bulmaya yönelik bir etkinliğe yer verilmiş, bu sanatları resmeden dört görsel sunulmuştur.

C1 düzeyi için hazırlanan çalışma kitabında sadece “Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar” alanıyla ilgili metinlere, etkinliklere ve görsellere yer verilmiştir. Bu alan içinde değerlendirilen etkinliklerden çoğu atasözleri ve deyimlerle ilgilidir. Bu etkinliklerden birinde verilen bazı deyimlerin anlamlarıyla eşleştirilmesi istenirken, diğer etkinlikte metinde geçen bazı atasözleri ve deyimlerin anlamlarıyla eşleştirilmesi istenmiştir. Başka bir etkinlikte ise metinde geçen bazı deyimlerin ne anlama geldikleri sorulmuştur. Bunların yanı sıra deyimlerin hangilerinin aynı anlamda olduğunun bulunması, deyim ve atasözlerinden hangisinin olumlu, hangisinin olumsuz anlamda olduğu, deyimlerin anlamlarının bulunması ve yazılması, deyimlerin

anlamlarıyla eşleştirilmesi ve cümle içinde kullanılması istenmiştir. Atasözleriyle ilgili bir diğer etkinliğin de verilen atasözlerinin anlamlarıyla eşleştirilmesine yönelik olduğu görülmüştür.

Çalışma kitabında “Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar” alanı kapsamında yer alan halk hikâyelerine yer verilmiş; Leyla ile Mecnun, Ferhat ile Şirin hikâyeleri özetlenmiş, bu hikâyelere yönelik üç etkinliğin hazırlandığı görülmüştür. Bununla birlikte bir okuma metni içinde sözlü ve yazılı edebiyatın en çok işlediği konu olan aşka değinilmiş; metinde Fuzuli, Aşık Veysel ve Karacaoğlan’ın şiirlerine yer verildiği tespit edilmiştir. Çalışma kitabında yer alan metinlerden biri de Keloğlan masalıdır. Kitapta masalın içeriğiyle ilgili bir görsel ve iki etkinlik de bulunmaktadır. Ayrıca tekerleme, bilmece, dua ve ninni olmak üzere Anonim Halk edebiyatı türlerinden birer örnek metin verilmiş, bunlarla ilgili bir etkinlikte türlerin örnekleriyle eşleştirilmesi üzerinde durulmuştur. Ayrıca okuma metni olarak üç Nasreddin Hoca fıkrasına ve bir Nasreddin Hoca görseline yer verilmiş, fıkralarla ilgili soruların cevaplanmasına yönelik olarak bir etkinlik de hazırlanmıştır.

Tablo 7. Ders ve Çalışma Kitaplarındaki Metinlerin, Etkinliklerin ve Görsellerin SOKÜM Alanlarına Dağılımına Yönelik Bulgular

Soküm Alanları	Metin Sayısı					Etkinlik Sayısı					Görsel Sayısı				
	A1	A2	B1	B2	C1/+	A1	A2	B1	B2	C1/+	A1	A2	B1	B2	C1/+
Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar	-	6	2	5	11	-	12	13	9	27	-	21	1	9	3
Gösteri Sanatları	-	2	-	1	2	-	-	-	4	8	-	2	-	2	3
Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Şölenler	7	-	7	-	5	6	-	6	-	-	17	-	7	-	5
Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar	-	5	2	1	2	-	12	4	-	3	-	8	5	1	-
El Sanatları Geleneği	-	-	-	-	1	-	-	1	1	1	-	-	4	2	4
TOPLAM	7	13	11	7	21	6	24	24	14	39	17	31	17	14	15

Araştırma sonucunda ders ve çalışma kitaplarında SOKÜM alanlarıyla ilgili metin sayısının en fazla olduğu düzeyin C1 olduğu, en az olduğu düzeylerin A1 ve B2 olduğu Tablo 7’de görülmektedir. Kitaplar etkinlikler yönünden incelendiğinde, SOKÜM alanlarıyla ilgili etkinlik sayısının en fazla olduğu düzeyin C1 olduğu, en az etkinliğin bulunduğu düzeyin ise A1 olduğu saptanmıştır. Bununla birlikte SOKÜM alanlarıyla ilgili içeriği destekleyecek görsellerin en

fazla bulunduğu düzeyin A2 olduğu, en az olduğu düzeyin ise B2 olduğu tespit edilmiştir.

TARTIŞMA

Araştırma sonucunda temel düzey olarak kabul edilen A1 seviyesindeki ders ve çalışma kitaplarında SOKÜM ile ilgili metinlerin, etkinliklerin ve görsellerin sadece “Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Şölenler” alanıyla ilgili olduğu saptanmıştır. Diğer temel düzeyi yansıtan A2 düzeyindeki ders kitabında ise “Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar”, “Gösteri Sanatları” ve “Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar” alanlarıyla ilgili metinlerin bulunduğu, çalışma kitabında sadece “Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar” alanıyla ilgili metinlerin olduğu görülmüştür. Sonuç olarak A1 düzeyindeki kitaplarda SOKÜM ile ilgili toplam 7 metin, A2 düzeyindeki kitaplarda ise 13 metin saptanmıştır. Bu bulgulara dayanarak temel düzeydeki kitaplarda SOKÜM alanlarıyla ilişkilendirilen metin sayısının yeterli olduğunu söylemek zordur. Temel düzeydeki kitaplarda SOKÜM alanlarıyla ilgili metinlere orta ve ileri düzeylere göre daha az yer verilmesi beklendik bir durum olarak değerlendirilebilir. Nitekim Kalfa (2013) yabancılarla Türkçe öğretiminde özellikle sözlü kültür unsurlarına öğrencilerin temel dil gereksinimlerini karşıladıkları başlangıç seviyesinde yer verilmesi yerine hedef dil ile ilgili belirli bir yetkinliğe ulaşılan orta ve yüksek düzeylerde yer verilmesinin daha uygun olduğunu belirtmiştir. Ancak araştırma kapsamında diğer düzeylerdeki kitaplar incelendiğinde, orta düzeydeki kitaplarda da SOKÜM alanlarıyla ilgili metin sayısının yetersiz olduğu hatta temel düzeydeki metin sayısından daha az olduğu saptanmıştır.

Dil öğrencileri sadece dilini öğrendikleri insanların nasıl konuştuklarını değil nasıl yaşadıklarını, ne hissettiklerini, nelere üzüldüklerini ve sevindiklerini, neleri yemekten hoşlandıklarını öğrenmekle işe başlamalıdır (Peck, 1998). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde bu tür kültürel durumların aktarımı söz konusuysa metinler çok önemli bir rol üstlenmektedir. Bu bağlamda metinlerin Türkçeyi en iyi şekilde örneklemesi, günlük hayatla bağlantı kurması, bireyi hayatın içerisine sokması, kültürel değerleri yansıtmaya gerekmektedir (Demir ve Açık, 2011, s. 57). Dolayısıyla bu tür kültürel miras öğelerinin aktarımının bağlamsal bir şekilde gerçekleştirilmesinde metinlerin vazgeçilmez bir araç olduğu göz önünde bulundurulmalı ve ders kitaplarındaki metinlerin seçiminde özenli bir yol izlenmelidir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde SOKÜM alanları ile ilgili daha fazla metnin okutulması veya dinletilmesi yoluyla SOKÜM’ün farklı boyutları etkili şekilde

vurgulanmalı ve dil öğrencilerinde bu boyutlara yönelik daha derin bir farkındalık oluşturulması amaçlanmalıdır.

Temel düzeydeki ders ve çalışma kitapları etkinlikler açısından incelendiğinde A2 düzeyinde SOKÜM ile ilgili 24 etkinliğin bulunduğu saptanmış, A1 düzeyinde ise sadece 6 etkinliğe yer verildiği görülmüştür. Benzer şekilde görsellerin de özellikle A1 düzeyinde SOKÜM’le ilgili içeriği destekleyecek zenginlikte olmadığı görülmüştür. Bununla birlikte tüm düzeylerdeki kitaplarda yer alan görseller incelendiğinde en fazla görselle A2 düzeyindeki ders kitabında yer verilmiştir. B1, B2 ve C1 düzeyindeki kitaplar incelendiğinde SOKÜM alanlarıyla ilgili birbirine yakın oranda görselin bulunduğu ancak bu görsel miktarının yeterli ve nitelikli olmadığı tespit edilmiştir. Yabancılar Türkçe öğretiminde her düzeydeki ders kitabında SOKÜM’e yönelik içeriğin daha fazla sayıda ve daha farklı nitelikte görselle desteklenmesi, dil öğrencilerinin farklı duyularına hitap ederek daha kalıcı ve verimli bir dil öğretiminin gerçekleşmesine katkı sağlayacaktır. Nitekim Underwood (1989) görsel hafıza etkenini göz önüne alarak görsel materyallerin önemini vurgulamaktadır. Öğrencilerin gördüklerini görsel hafıza aracılığı ile kalıcı hafızalarına yerleştirmeleri mümkündür. Görsel hafıza öğrencilerin öğrenilen dili uygun bir bağlama yerleştirmelerine; dili gerçekçi, doğal ve özerk bir şekilde öğrenmelerine ve kendilerinin bilişsel ve duyuşsal öğrenme durumları ile meşgul olmalarına yardımcı olmaktadır (Yılmaz, 2015, s. 842). Demircan’a göre de yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde resimlerden yararlanılmalıdır. Özellikle görsel zekâyâ sahip öğrenciler ses ve sözcükleri belleklerinde canlandırarak öğrenme yerine resimler aracılığıyla kavramayı yeğlemektedirler (2005, s. 199).

Orta seviyedeki kitaplar metinler açısından incelendiğinde, B1 düzeyindeki ders kitabında SOKÜM alanlarından “Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar”, “Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Şölenler” ve “Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar” alanlarına yönelik metinler bulunduğu, çalışma kitabında ise sadece “Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Şölenler” alanına hitap eden iki metin olduğu saptanmıştır. B2 düzeyindeki ders kitabında ise “Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar”, “Gösteri Sanatları”, “Doğa ve Evrenle İlgili Bilgi ve Uygulamalar” alanlarına yönelik metinlerin olduğu, çalışma kitabında sadece “Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar” alanına yönelik metinlerin bulunduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak B1 düzeyindeki kitaplarda somut olmayan kültürel miras alanlarıyla ilgili 11 metin, B2 düzeyindeki kitaplarda ise 7 metin olduğu saptanmıştır. Bu sonuç orta seviyedeki bir Türkçe öğretimi setinde SOKÜM alanlarıyla ilişkili metin sayısının yeterli olmadığını göstermektedir. Nitekim yapılan

bazı araştırmalarda da (Okur ve Yamaç, 2013; Güven, 2018; Ördek, 2019) orta seviyedeki ders kitaplarında kültürel öğelere yeterince değinilmediği ve daha fazla yer verilmediği gerektiği vurgulanmıştır.

Orta seviyedeki kitaplar etkinlikler açısından incelendiğinde, SOKÜM'ün tüm alanlarıyla ilgili etkinliklere yer verilmediği saptanmıştır. Bununla birlikte B1 ve B2 düzeyindeki kitaplarda özellikle deyimler ve atasözleriyle ilgili etkinliklerin çeşitliliği dikkat çekmektedir. Kitaplarda bu tür etkinlikler yoluyla kültürün dil yoluyla aktarılmasında son derece değerli bir rol üstlenen deyim ve atasözlerinin anlamlarının öğretilmesi amaçlanmıştır. Bir dili konuşan toplumun yüzyıllar boyu edindiği tecrübelerin toplamı olan deyim ve atasözlerinin, hem o dili ana dili olarak konuşan bireylere, hem de yabancı dil olarak konuşanlara öğretimi önem taşımaktadır. Türkçenin zengin kaynaklarından olan deyimlerin ve atasözlerinin Türkçe öğrenen kişiler tarafından yazılı ve sözlü iletişimde doğru kullanılması, öğrencinin Türkçeye hâkimiyet derecesini belirler. Bunun sağlanabilmesi de uygun deyim ve atasözlerinin hazırlanacak materyallerde etkili bir biçimde kullanılmasıyla mümkün olabilecektir (Akpınar, 2010, s. 2). Güneş (2009) yabancı dil öğretiminde deyimlere daha çok yer verilmesi gerektiğini, başlangıç seviyesinden itibaren öğrencilere deyimlerin dil içerisindeki önemini fark ettirilmesini önermektedir. Barın (2004) da bu görüşü destekler nitelikte özellikle deyimlerin çok iyi öğretilmesi gerektiğini, yabancı birinin Türkçedeki deyimleri iyi kullandığında insanlarla çok daha rahat iletişim kurabileceğini belirtmiştir. Bu bağlamda SOKÜM alanlarından “Sözlü Gelenekler ve Anlatımlar” alanı içerisinde değerlendirilen deyimler ve atasözlerine yönelik etkinliklere kitaplarda daha fazla sayıda ve çeşitlilikte yer verilmesinin hedef kültürün etkili ve verimli bir şekilde aktarılmasına katkıda bulunacağı söylenebilir.

Araştırma sonucunda ileri seviye olarak nitelendirilen C1 düzeyindeki ders ve çalışma kitaplarında somut olmayan kültürel mirasla ilgili metin ve etkinlik sayısının diğer seviyelere göre daha fazla olduğu, bunun yanı sıra özellikle ders kitabında SOKÜM'ün tüm alanlarıyla ilgili metinlere yer verildiği saptanmıştır. Bu sonucun ileri seviyedeki dil öğrencilerinden beklenen hedef dilin yapısına ve kullanımına yönelik farkındalığın ve yetkinliğin artmasıyla ilgili olduğu söylenebilir. Bununla birlikte C1 düzeyi ders ve çalışma kitaplarındaki metinler incelendiğinde edebî nitelik taşıyan metin sayısının yeterli olmadığı görülmüştür. Demir ve Açık'a (2011, s. 57) göre edebî metinler öğrencinin dili, doğal yapısı içinde algılamasına imkân verir. Bu yönüyle edebî metinler dil öğretiminin ileri seviyelerde vazgeçilmez bir parçasını oluşturur. Ayrıca, kelime hazinesini geliştirip zenginleştiren, anlama ve anlatma becerilerini

arttıran bir özellik taşıyor. İleri seviye dil öğretiminde dil öğrencilerinin hedef dile yönelik duyarlılıklarını arttırmak ve edebi zevk kazanmalarını sağlamak ön plana çıkmaktadır. Bu amaca ulaşma yolunda SOKÜM alanlarıyla ilgili edebî (yazınsal) metinler kullanılarak yabancı dil olarak Türkçe öğretimine katkı sağlanmalıdır.

SONUÇ

Sonuç olarak araştırma kapsamında incelenen İstanbul Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretim Setinde yer alan ders ve çalışma kitaplarındaki metinlerin ve etkinliklerin SOKÜM'ün tüm alanlarına dengeli ve yeterli bir şekilde dağıtılmadığı saptanmıştır. Özellikle SOKÜM alanlarından el sanatları geleneğine temel ve orta seviyedeki kitaplarda hiç yer verilmemiş, C1 düzeyindeki ders kitabında ise sadece bir metinde değinilmiştir. Oysa el sanatları geleneği, küreselleşen dünyada büyük tehdit altında olan bir alandır. Bu sonuca dayanarak getirilebilecek en temel öneri, yabancılarla Türkçe öğretimi amacıyla kullanılan kitaplarda SOKÜM'ün tüm alanlarına ve bu alanların alt öğelerine dengeli bir şekilde yer verilmesi, SOKÜM ile ilgili metin sayısı artırılarak kültürel aktarıma daha çok hizmet edilmesidir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan biri de kitaplarda SOKÜM ile ilgili içeriğin yeterince görselleştirilmemiş olmasıdır. Bu bağlamda kitaplarda yer verilen SOKÜM alanları ve alt öğeleri daha planlı ve titiz çalışmalarla görselleştirilmeli, aktarılan kültürel içerikteki anlamın zenginleştirilmesine olanak sağlaması için görseller resim, fotoğraf ve karikatür biçiminde farklılaştırılarak sunulmalıdır.

Araştırma sonucunda tüm seviyelerdeki kitaplarda kullanılan metin sayısının yeterli olmadığını tespit edilmesiyle birlikte özellikle C1 düzeyinde SOKÜM alanlarıyla ilgili yazınsal metinlere yeterince yer verilmediği de saptanmıştır. Bu bulguya dayanarak yazınsal metinler ve bu metinlere yönelik etkinliklerin ileri düzey kitaplarda artırılması yoluyla kültürel öğelerin dil öğrencisinin zihninde daha derinlikli ve etkili bir şekilde yer etmesine katkı sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akarsu, B. (1998). *Dil-kültür bağlantısı*. İstanbul: İnkılâp Yayınları.
- Akcaoğlu, C. (2017). Somut olmayan kültürel miras ve yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanımı. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Akpınar, M. (2010). Deyim ve atasözlerinin yabancılarla Türkçe öğretiminde kullanımı üzerine bir araştırma. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Aral, A. E. (2018). Somut olmayan kültürel miras ve eğitim: eğitimde periyodik raporlardaki görünümüne eleştirel bir bakış. *Milli Folklor*, 30, 59-72.
- Barın, E. (2004). Yabancılar Türkçe öğretiminde ilkeler. *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*, 1, 19-30.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal*, 9, 27-40.
- Brown, H. D. (1994). *Principles of language learning and teaching*. ABD: Prentice Hall Regents.
- Byram, M. ve Risager K. (1999). *Language teachers, politics and culture*. Londra: Clevedon Press.
- Demir, A. ve Açık, F. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kültürlerarası yaklaşım ve seçilecek metinlerde bulunması gereken özellikler. *TÜBAR-XXX*, 51-72.
- Demircan, Ö. (2005). *Yabancı dil öğretim yöntemleri*. İstanbul: Der Yayınları.
- Dunnett, S. C., Dubin F. ve Lezberg A. (1986). *English language teaching from an intercultural perspective*. Culture Bound (Joyce Merrill Valdes, ed.) 148-160. Cambridge university.
- Ekici, M. (2014). Bir sempozyumun ardından: somut olmayan kültürel mirasın müzelenmesi. *Milli Folklor*, 16, 5-13.
- Güneş, S. (2009). Yabancı dil öğretiminde deyim öğretimi: yöntemler, teknikler ve uygulamalar. *Dilbilim Dergisi*, 2, 59-78.
- Gürçayır, S. (2011). Somut olmayan kültürel mirasın korunması sözleşmesi üzerine eleştirel bir okuma. *Milli Folklor*, 23, 5-12.
- Güven, A. Z. (2018). Yabancılar Türkçe öğretimi kitaplarında somut olmayan kültürel miras unsurlarının yeri ve kullanımı. *International Journal of Language Academy*, 6, 369-378.
- Güvenç, B. (2012). *Kültürün abc'si*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kalfa, M. (2013). Yabancılar Türkçe öğretiminde sözlü kültür unsurlarının kullanımı. *Milli Folklor*, 25, 167-177.
- Mitchell, R. ve Myles, F. (2004). *Second language learning theories*. Londra: Arnold.

- Oğuz, M. Ö. (2009). Somut olmayan kültürel miras ve kültürel ifade çeşitliliği. *Milli Folklor*, 21, 6-12.
- Oğuz, Ö. (2013). *Somut olmayan kültürel miras nedir?*. Ankara: Geleneksel Yayıncılık.
- Okur, A. ve Yamaç, F. (2013). Yabancılara Türkçe öğretiminde kültürel öğelerin aktarımı: İstanbul yabancılar için türkçe öğretim seti örneği. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6, 1619-1640.
- Ökten, C. E. ve Kavanoz, S. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe öğretimini hedefleyen ders kitaplarında kültür aktarımı. *Turkish Studies*, 9, 845-862.
- Ördek, F. (2019). Yabancılar için Türkçe İstanbul ve Yedi İklim orta seviye ders kitaplarının kültür aktarımı açısından incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Peck, D. (1998). *Teaching culture: beyond language*. Yale: New Haven Teachers Institute.
- Smeets, R. (2004). Language as a vehicle of the intangible cultural heritage. *Museum International*, 56, 156-165.
- Stefano, M. L., Davis, P. ve Corsane, G. (2012). *Safeguarding intangible cultural heritage*. UK: Boydell & Brewer Ltd.
- Tapan, N. (1995). Yabancı dil olarak almanca öğretiminde yeni bir yöneliş: kültürlerarası bildirişim odaklı yaklaşım. *Alman Dili ve Edebiyatı Dergisi IX*, 149-167.
- Telc. (2013). *Diller için Avrupa ortak öneriler çerçevesi öğrenim öğretim ve değerlendirme*. Frankfurt: Avrupa Konseyi/Modern Diller Bölümü.
- Underwood, J. (1989). Hypercard and interactive video. *Calico Journal*, 6, 7-20.
- UNESCO (2003). < <http://www.unesco.org.tr>> Erişim: 8 Ekim 2019.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yılmaz, F. (2015). Yeni Hitit yabancılar için Türkçe öğretimi setindeki görsellerde kültür aktarımı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8, 841-849.